

Den svenska finansmarknaden

Publikationen kan beställas från
Sveriges riksbank, Förrådet, 103 37 Stockholm
Fax: 08-21 05 31. E-post: forradet@riksbank.se
eller webbplats: www.riksbank.se

Produktion: Sveriges riksbank
Tryck: Alfa Print

Stockholm 2001

Innehåll

■ INLEDNING	5
Riksbankens roll i det finansiella systemet	6
■ VÄRDEPAPPERSMARKNADEN	8
Räntemarknaden	8
<i>Emittenter och placerare på räntemarknaden</i>	9
<i>Minskad marknadsupplåning</i>	10
<i>Handel och omsättning på räntemarknaden</i>	11
<i>Emissionsteknik på värdepappersmarknaden</i>	12
<i>Handelsstruktur</i>	13
<i>Derivatinstrument med anknytning till räntebärande värdepapper</i>	14
Aktiemarknaden	14
<i>Emittenter och placerare på aktiemarknaden</i>	15
<i>Aktiehandeln på Stockholmsbörsen</i>	16
<i>Handelsstruktur</i>	16
<i>Aktierelaterade derivat</i>	17
Dagslåne- och repomarknaderna	17
Valutamarknaden	18
■ FINANSIELLA INTERMEDIÄRER	20
Banker	20
Ruta Koncernförhållanden på den svenska finansmarknaden	24
Kreditmarknadsföretag	28
<i>Bostadsinstitut</i>	28
<i>Övriga kreditmarknadsföretag</i>	30
Intermediärer på försäkrings- och värdepappersmarknaderna	31
<i>Privata försäkringsbolag</i>	32
<i>AP-fonderna</i>	33
<i>Värdepappersfonder</i>	34
<i>Värdepappersbolag</i>	36
Ruta Hushållens tillgångar och skulder	37
■ DEN FINANSIELLA INFRASTRUKTUREN	39
Massbetalningar och Bankgirocentralen	39
Interbankbetalningar	41
Transaktioner med finansiella produkter	42
■ TABELLBILAGA	44

Inledning

Den finansiella sektorn är idag en viktig del av samhällets infrastruktur. I finanssektorn utförs ett stort antal tjänster, som samhället svårigen skulle klara sig utan. Man brukar tala om att det finansiella systemet har tre huvuduppgifter. Dit hör att omvandla sparande till finansiering, att hantera risk och att tillhandahålla effektiva betalningsmöjligheter.

- Finansiering. Finanssektorn medverkar till att kanalisera pengar från sparande till investeringar. Därigenom kan viktiga projekt finansieras och därmed komma samhället tillgodo samtidigt som hushållen kan utjämna sin konsumtion över livets olika faser. Banker liksom värdepappersmarknader bidrar till att fylla finansieringsfunktionen.
- Riskhantering. Finansmarknader, försäkringsbolag och banker möjliggör för företag och privatpersoner att omfördela och skydda sig mot olika slags ekonomiska risker.
- Betalningstjänster. Genom att tillhandahålla betalningstjänster bidrar finanssektorn till att ekonomiska transaktioner kan ske på ett effektivt sätt. Betalkort, kreditkort och kontoöverföringar är numera vanliga, vilket gör att varor och tjänster kan utbytas på ett smidigt och ekonomiskt sätt.

Hushåll och företag får sina behov av finansiella tjänster tillgodosedda antingen via de olika värdepappersmarknaderna eller genom specialiserade *intermediärer*, till exempel banker, försäkringsbolag, finansbolag och andra.

Aktörerna på värdepappersmarknaderna är av många slag. För att det ska uppstå en värdepappersmarknad krävs både att det finns *emittenter*, d.v.s. utgivare av värdepapper, och *placerare*, d.v.s. sådana som är villiga att placera pengar i innehav av dessa värdepapper. Exempel på emittenter är företag, som ger ut aktier på *aktiemarknaden*, och staten, bostadsinstitut, företag eller kommuner, som ger ut obligationer, växlar och certifikat på *räntemarknaden*. Placerarna kan exempelvis utgöras av *privatpersoner*, som sparar i aktier och värdepappersfonder, men också stora *institutioner* som AP-fonderna, försäkringsbolagen och bankerna. På värdepappersmarknaderna finns också

ett antal specialiserade mellanhänder i form av värdepappersbolag och fondkommissionärer. Dessa kan både bedriva *kommissionshandel*, d.v.s. handel i eget namn för kunders räkning, och handel för egen räkning i egenskap av *marknadsgarant* ("*market maker*"). Att vara marknadsgarant innebär att man utfäster sig att ställa tvåvägspriser, d.v.s. man åtar sig att vara beredd att både köpa och sälja värdepapper och därmed garantera marknadens *likviditet*. På valutamarknaden är det främst bankerna som agerar. Handeln på värdepappersmarknaderna kan bedrivas på olika sätt. På räntemarknaden är alltjämt telefonhandel det vanligaste, medan aktiehandeln sedan länge till stor del bedrivs över börsen.

All finansiell verksamhet bedrivs emellertid inte via värdepappersmarknaderna. Den svenska finanssektorn karaktäriseras i hög grad av intermediering, d.v.s. att de finansiella tjänsterna tillhandahålls genom specialiserade mellanhänder – *intermediärer*. Den främsta orsaken till detta är ett fenomen som brukar kallas *asymmetrisk information*. Vanligen har hushåll och företag tillgång till privat information om sig själva, som det är svårt eller kostsamt för en utomstående att verifiera. En låntagare känner *själv* bäst till sin återbetalningsförmåga, en försäkringstagare har *själv* bäst kunskap om hur riskfyllda hans vanor är, etc. En grundläggande förutsättning för att värdepappersmarknader ska kunna fungera är att relevant information är tillgänglig för alla finanssektorns aktörer på någorlunda lika villkor. När detta inte är fallet – d.v.s. när *informationen inte är symmetriskt fördelad* – uppstår behov av intermediärer, exempelvis banker, bostadsinstitut, försäkringsbolag, finansbolag m. fl. Dessa kan specialisera sig på att lösa olika informationsproblem, som till exempel kreditriskbedömning, övervakning av och informationsinhämtning om låntagare och försäkringstagare. Detta medför att företag och hushåll får sina finansieringsbehov tillgodosedda främst av finansiella institut som banker, bostadsinstitut och finansbolag och bara i ytterst begränsad utsträckning vänder sig till räntemarknaden för detta. Företag och hushåll är indirekt stora långivare via sparande i banker, fonder och försäkringsinstitut.

Riksbankens roll i det finansiella systemet

Vid sidan av målet att upprätthålla ett fast penningvärde ska Riksbanken också *främja ett säkert och effektivt betalningsväsende*. Förutom att ge ut sedlar och mynt, tillhandahåller också Riksbanken ett system för att underlätta stora betalningar mellan bankerna, RIX-systemet. Det faktum att Riksban-

ken medverkar i ett system för betalningar mellan bankerna och att interbankmarknaden dessutom utnyttjas i genomförandet av penningpolitiken, ger visserligen ett direkt skäl till att Riksbanken har ett intresse av att betalningssystemet fungerar på ett bra sätt och att de banker som deltar i detta är stabila. Men det finns också ett mer grundläggande samhällsintresse av en stabil finanssektor. Ett sammanbrott av någon väsentlig funktion i det finansiella systemet skulle kunna orsaka mycket stora kostnader för samhället i form av försämrad ekonomisk tillväxt. Man kan jämföra med betydelsen av att vägar och el-, och telenät fungerar. Detta betyder att samhället har ett starkt intresse av stabilitet i det finansiella systemet.

För Riksbankens del innebär det krav på en god analysberedskap för att i tid kunna vidta åtgärder vid tecken på riskuppbyggnad i det finansiella systemet. I detta ingår att producera både mer ingående analyser, som i exempelvis publikationen *Finansiell stabilitet*, och mer övergripande beskrivningar av den finansiella sektorn. Publikationen *Den svenska finansmarknaden* syftar till att på ett lättfattligt sätt beskriva marknadens struktur och funktions-sätt och därmed ge en översiktlig bild av systemet som helhet. En naturlig avgränsning har varit att beskriva de viktigaste värdepappersmarknaderna och de viktigaste aktörerna med bas i Sverige, vilka förvisso kan användas av svenska sparare och investerare.

Värdepappersmarknaden

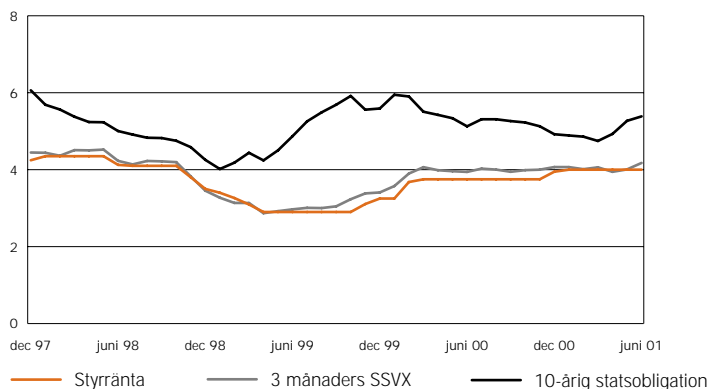
Värdepappersmarknaden utgör ett samlingsbegrepp för marknaderna för handel med räntebärande värdepapper och aktier. Även främmande valuta är en finansiell tillgång som kan köpas och säljas inte bara för transaktionsbehov utan också för placeringsändamål. Som komplement till dessa marknader förekommer s.k. derivatinstrument med anknytning till såväl räntebärande papper som aktier och valutor. I det följande, i diagram och tabeller avses med penning- och obligationsmarknaden den inhemska, svenska räntemarknaden i svenska kronor.

Räntemarknaden

Värdepapper som utges och handlas på räntemarknaden indelas i regel efter löptiden. Ett värdepapper som skall återbetalas inom ett år benämns *penningmarknadspapper* medan ett värdepapper med längre löptid än ett år hör hemma på *obligationsmarknaden*. Begreppen korta respektive långa räntor följer denna indelning. Med korta räntor menas normalt räntor på lån som ska återbetalas inom ett år. Penningmarknaden avgränsas därför till att avse utgivning av och handel med värdepapper med en löptid på upp till ett

Diagram 1. Inhemsk räntor

Procent

Källa: Riksbanken

är. På obligationsmarknaden utges och handlas värdepapper med längre löptider än ett år, till lång ränta.

De korta räntorna visar den penningpolitiska inriktningen i ekonomin och är samtidigt en indikator på marknads bedömning av penningpolitiken under den närmaste framtiden. De långa räntorna ger en bild av den förväntade inflationen och speglar bland annat det långsiktiga förtroendet för den ekonomiska politiken.

Emittenter och placerare på räntemarknaden

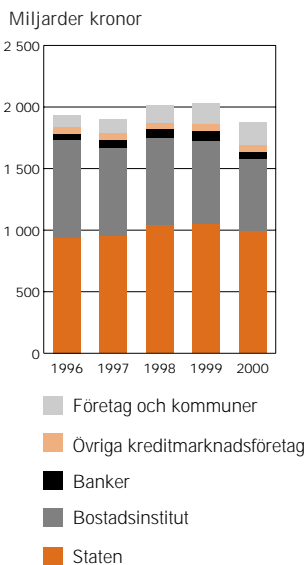
De största låntagarna på räntemarknaden är staten, via Riksgäldskontoret, och bostadsinstitutet. De av Riksgäldskontoret utgivna statskuldväxlarna har en helt dominerande ställning bland marknadsinstrumenten med kort löptid. Statsobligationer svarar för ungefär hälften av den utestående volymen av räntemarknadens värdepapper med längre löptider.

Tabell 1. Emittenter på räntemarknaden

Miljarder kronor	1998	1999	2000
Penningmarknaden			
Staten	231	250	271
Bostadsinstitutet	55	88	79
Banker	20	36	19
Övriga finansinstitut	16	18	16
Företag och kommuner	48	59	62
Totalt	370	451	447
Obligationemarknaden			
Staten	808	796	718
Bostadsinstitutet	657	591	505
Banker	46	44	39
Övriga finansinstitut	40	38	40
Företag och kommuner	93	107	129
Totalt	1644	1576	1432

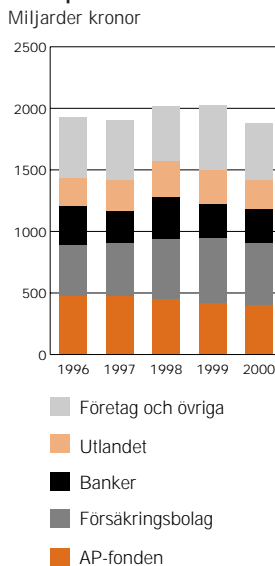
Källa: Riksbanken, Riksgäldskontoret och SCB

Diagram 2. Räntemarknadens emittenter

Källa: Riksbanken

Diagram 3. Räntemarknadens placerare

Källa: Årsredovisningar, SCB och Riksbanken

Företagens upplåning på räntemarknaden tillgodoser endast en mindre del av deras lånebehov.

Riksgäldskontorets korta upplåning på räntemarknaden görs bland annat för att underlätta kontorets hantering av svängningar i statens lånebehov. Längre upplåning avser finansiering av de löpande underskotten i statsbudgeten. Sammansättningen av Riksgäldskontorets låneportfölj syftar också till att uppnå en relativt låg upplåningskostnad.

För bostadsinstitutens del används upplåningen för att finansiera utlåning till den icke-finansiella sektorn som i sin tur huvudsakligen finansierar fastigheter med lånen.

Bland placerarna på räntemarknaden är det försäkringsbolag och AP-fonder som har de största innehaven. Deras placeringar utgörs till helt övervägande del av obligationer. Företag och banker dominerar bland placerarna i värdepapper med kortare löptider, d.v.s. statsskuldväxlar och certifikat. Utländska placerare innehar en andel runt 12 procent av den utestående volymen på räntemarknaden. Över 70 procent av utlänningarnas innehav utgörs av statsobligationer.

Minskad marknadsupplåning

Det totala utestående beloppet på räntemarknaden minskade under 2000, en utveckling som fortsatt och förstärkts under första halvåret 2001. På penningmarknaden, som är liten jämfört med obligationsmarknaden, kunde endast marginella förändringar noteras. Statsskuldväxelstocken ökade något främst beroende på att Riksgäldskontoret bytte obligationslån med kort återstående löptid mot statsskuldväxlar. Bostadsinstitutens upplåning via certifikat har minskat på senare år. Vid utgången av 2000 utestod 79 miljarder kronor i bostadscertifikat och vid halvårsskiftet 2001 endast 50 miljarder, en mycket låg nivå jämfört med 1990-talet. Bostadsinstitutet har under senare år i ökad omfattning finansierat sin verksamhet genom upplåning på utländska marknader och från koncernföretag, ofta sin svenska moderbank.

Obligationemarknaden har gått tillbaka ett par år i rad. Statens minskade lånebehov under de senaste åren har fått till följd att statsobligationsstocken sjunkit till runt 610 miljarder kronor under sommaren 2001, den lägsta nivån sedan mitten av 1990-talet. Statens minskade upplåningsbehov ökar utrymmet för privat kreditefterfrågan på marknaden. Från att i stor utsträckning ha varit en källa för finansiering av statliga budgetunderskott skapas nu en marknad med utrymme för andra låntagare än staten. De senaste

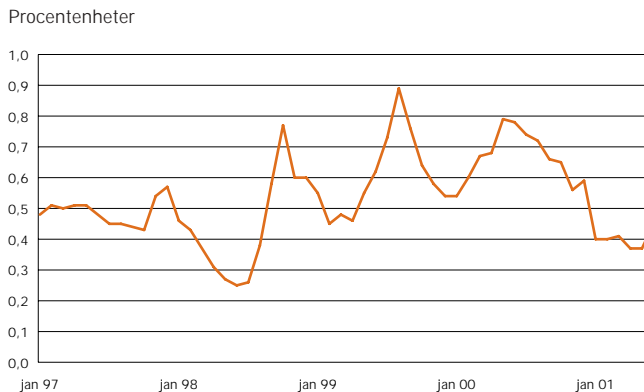
ären har också en betydande tillväxt skett i marknaden för företagsobligationer. Det utestående beloppet uppgick till 123 miljarder kronor vid utgången av 2000. Utestående bostadsobligationer har fallit kraftigt under 2000 och inledningen av 2001. En anledning härtill är att färre av institutens låntagare valt att binda sin upplåning för längre tid. Instituterna anpassar i detta läge sin egen upplåning mot kortare löptider.

Handel och omsättning på räntemarknaden

I kraft av sina volymer har statens värdepapper blivit ledande på räntemarknaden. Statsskuldväxlarna dominerar handeln på den svenska penningmarknaden. Aktiv handel på obligationsmarknaden bedrivs i huvudsak i statsobligationer och ett antal standardiserade s.k. benchmarklån utgivna av bostadsinstitut.

Den ränteskillnad som råder mellan stats- och bostadsobligationer återspeglar inte bara den högre kreditrisken för bostadsobligationer utan också den ofta sämre likviditeten för dessa obligationer. Under 1999 ökade differensen i räntor, vilket åtminstone till en del kan förklaras av en försämrad likviditet i bostadsobligationer på grund av minskad volym. En gradvis nedgång i ränteskillnaden till runt 0,4 procentenheter har skett under 2000 och inledningen av 2001. Till följd av statens minskade lånebehov har statsobligationsstocken fallit och investerarnas intresse för bostadsobligationer har därmed ökat.

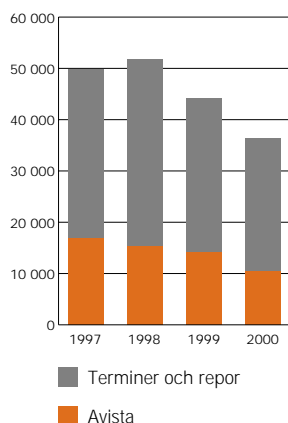
Diagram 4. Differens mellan femårig stats- och bostadsobligationsränta

Källa: Riksbanken

Diagram 5. Omsättningen på räntemarknaden

Miljarder kronor

Källa: Riksbanken

Omsättningen på räntemarknaden är mycket stor. Under 2000 omsatte Riksbankens s.k. *primary dealers* (vissa banker och värdepappersbolag som utsetts att fungera som motparter i Riksbankens marknadsoperationer) sammanlagt drygt 36 000 miljarder kronor, vilket ändå var en tillbakagång på 18 procent jämfört med 1999. Drygt 70 procent av omsättningen, närmare 26 000 miljarder kronor, avser derivathandel och repor.

Den minskade omsättningen kan till stor del hänföras till handel med statsobligationer och beror till en del på den minskade volymen av utestående statsobligationer. Att räntorna har blivit mer stabila, eftersom förtroendet för den ekonomiska politiken har ökat, har också inverkat.

Emissionsteknik på värdepappersmarknaden

Statsskuldväxlar och statsobligationer ges ut genom auktioner där Riksgäldskontorets återförsäljare deltar. Återförsäljare är ett antal banker och värdepappersbolag som Riksgäldskontoret ingått avtal med. Enligt dessa avtal åtar sig återförsäljarna att vara marknadsgaranter och att lämna bud i alla emissioner.¹

Bostadsinstituten ger ut sina certifikat och obligationer genom bankers och värdepappersbolags medverkan. Avtal ingås med olika banker och fondkommissionärer om försäljning "on tap". Med detta menas en löpande försäljning som kan anpassas till tidpunkter när marknadsvillkoren är gynnsamma. Företag har ofta ett avtal med banker om ett låneprogram,

¹ För av Riksbanken utsedda *primary dealers*, som med något undantag är samma krets som återförsäljarna av Riksgäldskontorets marknadspapper, gäller ett åtagande att lämna bud i Riksbankens repotransaktioner.

dels för kort, dels för lång marknadsupplåning, och är beredda att emittera under programmen vid vissa i förväg bestämda räntenivåer.

Vid sidan av den publika obligationsmarknaden med emissioner som riktar sig till en större krets placerare finns en marknad för s.k. private placements. Därmed avses oftast obligationslån som i sin helhet placeras hos en eller ett fåtal investerare. Villkoren är föremål för förhandlingar och anpassas i stor utsträckning till investerarens önskemål. Det har blivit allt vanligare att företag väljer denna form av obligationsupplåning.

Handelssstruktur

Marknaden för stats- och bostadsobligationer har varit och är till stor del fortfarande en mäklarbaserad telefonmarknad, en s.k. OTC-marknad. Detta gäller också statsskuldväxlar. Med OTC, som står för "over the counter", menas en handel mellan två parter utanför börs, "över disk". Mäklarna ställer både köp- och säljkurser för handel sinsemellan och för handel med kunder. Som kund handlar man inte direkt utan all handel sker med mäklaren som motpart. Kurserna meddelas direkt på Stockholmsbörsen vari tidigare OM Räntebörsen numera ingår.

Under innevarande år har handeln mellan banker, den s.k. interbankhandeln, förändrats. I maj 2001 introducerades en elektronisk marknadsplats för handel interbank i vissa svenska statsobligationer. Elektronisk handel i räntebärande instrument är vanlig internationellt sett. Den tidigare telefonhandeln gav inte andra än deltagande banker möjlighet till insyn. Genomlysningen kommer gradvis att öka allteftersom fler aktörer deltar i den elektroniska handeln och systemet byggs ut till att omfatta flera lån. Nu ingår tre statsobligationslån med två, fem respektive tio års löptid. Handeln i det nya systemet blir billigare för deltagande banker och väntas locka nya banker, däribland utländska banker, att delta.

En majoritet av marknadsgaranterna i statsobligationer uppträder också som marknadsgaranter i bostadsobligationer. Företagsobligationer och certifikat är däremot mindre likvida och handeln på andrahandsmarknaden i dessa värdepapper är inte så omfattande. Det är ovanligt att tvåvägspriser noteras för dessa.

På Stockholms Obligationsbörs, SOX, som är knuten till Stockholmsbörsen, handlar främst mindre företag och privatpersoner obligationer. Omsättningen i SOX-marknaden föll under 2000 till 7 miljarder kronor från 12 miljarder under 1999. Vid utgången av 2000 fanns 321 lån från 21 emittenter noterade på SOX-listan med ett marknadsvärde på 44 miljarder kronor.

Derivatinstrument med anknytning till räntebärande värdepapper

Handeln med optioner och terminer, s.k. derivat, genom vilka placerare kan anpassa sin risknivå i olika investeringar, svarar numera för den större delen av omsättningen på marknaderna. Stockholmsbörsen AB, som ingår i OM Gruppen AB och som numera innefattar tidigare OM Räntebörsen AB, organiserar både aktie- och derivathandeln. På derivatmarknaden är Stockholmsbörsen en auktoriserad börs- och clearingorganisation för handeln i Sverige med såväl ränte- som aktierelaterade derivat. De korta ränterelaterade derivaten som handlas över börs har sex månaders statskuldväxlar eller tre månaders deposit (en placering av likvida medel banker emellan med en löptid på tre månader) som underliggande instrument i kontrakten. Tillgångarna bakom långa räntederivat är stats- och bostadsobligationer. Kontraktstorleken är som regel en miljon kronor. Vid sidan av de standardiserade produkterna finns ränterelaterade s.k. OTC-derivat. Dessa utformas i allmänhet av banker och värdepappersbolag efter kundens önskemål. Volymen i den derivathandel inom OM Gruppen AB som baseras på svenska ränterelaterade produkter uppgick under 2000 till ca 5 400 000 kontrakt, en nedgång med 33 procent jämfört med 1999.

Till derivaten räknas också de bytesavtal som benämns swappar. En swapp används normalt för att omvandla riskexponeringen i samband med upplåning från en valuta till en annan, en s.k. valutaswapp, eller från en ränta till en annan, en s.k. ränteswapp. Swappar utnyttjas också i en aktiv skuldförvaltning för att förändra de kassaflöden som en skuldportfölj ger upphov till. Swappar arrangeras och förmedlas internationellt av större banker men förekommer också på den inhemska marknaden. Swapphandeln har numera en mycket stor omfattning.

Aktiemarknaden

Aktiemarknaden är en källa för anskaffning av riskkapital för företag. Efter några år under 1990-talet med sjunkande antal och belopp för nyemissioner och börsintroduktioner på Stockholmsbörsen AB vände utvecklingen under 1999 och 2000. Börsens bidrag till nytt kapital ökade under 2000 till 104 miljarder kronor vilket dock främst berodde på den mycket stora utförsäljningen av aktier i Telia (76,5 miljarder kronor).

Aktiemarknaden i Sverige domineras helt av Stockholmsbörsen AB. Vid sidan av Stockholmsbörsen har de senaste åren ett antal listor över aktier

som handlas lokalt hos kommissionärer eller på mindre marknadsplatser startats. Det tidigare börsmonopolet upphävdes redan 1993 och därefter har konkurrensen varit fri. Ett antal mindre marknadsplatser, som Aktietorget och Nya Marknaden m.fl., har utvecklats till att genom denna nya form förse mindre företag med riskkapital.

Stockholms Fondbörs AB, numera Stockholmsbörsen AB, som länge varit centrum för avistahandeln i aktier i Sverige, ägs sedan några år av OM och ingår i OM Gruppen AB. Inom OM Gruppen AB bedrevs sedan tidigare börshandeln i Sverige med såväl aktie- som ränterelaterade derivat. OM är sedan länge också en auktoriserad clearingorganisation för denna handel. Efter övertagandet av Stockholms Fondbörs och en helt nyligen genomförd ombildning inom OM Gruppen har avista- och derivathandeln helt integrerats och samlats i Stockholmsbörsen AB.

Aktiehandel via Internet, främst riktad till privatpersoner, förekommer sedan några år i relativt stor omfattning. Många av börsmedlemmarna tillhandahåller numera tjänster för orderläggning via Internet. Denna handel erbjuder kunderna betydligt lägre transaktionskostnader än handel via värdepappersbolag och banker.

Emittenter och placerare på aktiemarknaden

På Stockholmsbörsen finns såväl riktigt stora som mindre företag noterade både från den finansiella sektorn, t.ex. banker, och från den icke-finansiella sektorn, som industriföretag. Bolagen indelas på olika sätt. På börsens A-lista noteras de egentliga börsbolagen. På OTC-listan återfinns mindre företag där endast en del av aktierna handlas på börsen medan O-listan består av företag som väntar på börsintroduktion. En annan indelning avspeglas i börsens olika aktieindex för olika branscher, t.ex. energi, industrivaror, finans, telekom m.fl. Antalet börsnoterade bolag ökade under 2000 till 311, en nettoökning med elva bolag.

Utländska investerare är sedan flera år den största ägarsektorn på den svenska aktiemarknaden. Enligt den senast publicerade aktieägarstatistiken från Statistiska centralbyrån uppgick de utländska ägarnas andel till 39 procent av samtliga aktier i noterade svenska bolag vid utgången av 1999. Icke-finansiella företag, som tidigare varit den största ägarsektorn, har däremot dragit ned sin andel till sju procent. Hushållens andel uppgår till 15 procent medan försäkringsbolagen sedan länge ligger på en ganska oförändrad andel om ca 12 procent.

Aktiehandeln på Stockholmsbörsen

Aktiehandeln på Stockholmsbörsen ökade mycket kraftigt under år 2000. Aktiehandeln steg med 71 procent till 4 456 miljarder kronor. Detta kan tillskrivas en ökning i omsättningshastigheten från 94 procent till 107 procent, medan börsens *Allshare index* däremot föll med tolv procent under året. Omsättningshastigheten anger hur stor del av börsvärdet, d.v.s. aktierna, som omsatts under året. Allshare index är ett nytt index som ersatt börsens tidigare generalindex. Basåret är nytt och satt till 1995. I övrigt betyder bytet endast en mindre justering och förändringstalen är desamma och fullt jämförbara. Det samlade börsvärdet sjönk med fyra procent till 3 583 miljarder kronor vid utgången av år 2000.

Utländska placerare deltar aktivt i handeln på Stockholmsbörsen. Deras andel av omsättningen är betydande sedan flera år. Under 2000 noterades stora flöden både vad avser utländska placerares köp och deras försäljningar av svenska aktier. För hela 2000 slutade handeln i svenska aktier med utlandet i en nettoexport – försäljning av aktier – på 159 miljarder kronor.

Handelsstruktur

Stockholmsbörsen är en utpräglad elektronisk kontinuerlig auktionsmarknad. Handeln på Stockholmsbörsen sker i handelssystemet SAXESS. Systemet används idag även för att länka samman handeln på en nordisk integrerad aktie-marknad i börssamarbetet NOREX. Inom ramen för NOREX är Stockholmsbörsen, Köpenhamns Fondbörs, Islands Börs och Oslo Börs ihopkopplade i ett gemensamt handelssystem med gemensamma handelsregler.

Det finns också en marknad utanför börsens automatiska system. Dels bedrivs handel, manuell handel, utanför systemet under börsens öppethållande, dels förekommer en handel efter börsens stängning. Transaktionerna utanför systemet är inte så många, men det handlar ofta om mycket stora affärer.

Tabell 2. Aktiehandeln på Stockholmsbörsen

	1996	1997	1998	1999	2000
Börsnoterade aktier					
Total omsättning, miljarder kronor	918	1 346	1 830	2 609	4 456
Marknadsvärde vid årets slut, miljarder kronor	1 688	2 164	2 413	3 717	3 583
Indexförändring	38	24	10	66	-12
Antal börsnoterade bolag vid årets slut	229	261	276	300	311
Tillförsel av risikapital, miljarder kronor	24	17	8	22	104

Källa: Stockholmsbörsen

Aktierelaterade derivat

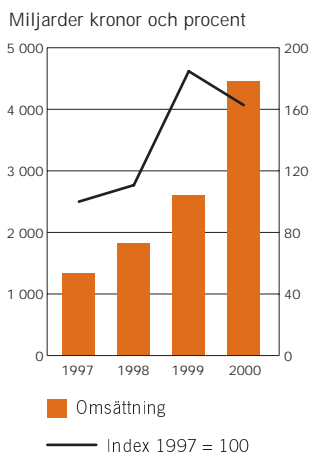
Den övervägande delen av handeln i Sverige med optioner och terminer mot underliggande tillgångar i aktier, s.k. derivat, sker också via Stockholmsbörsen. De aktierelaterade produkter som erbjuds av Stockholmsbörsen avser nästan uteslutande svenska aktier och börsens egna aktieindex. Handeln bedrivs i kontrakt om 100 aktier vardera. Antalet kontrakt uppgick under 2000 till ca 48 000 000 mot 46 000 000 under 1999.

Dagslåne- och repomarknaderna

Väl fungerande dagslåne- och repomarknader utgör en stor och betydelsefull del av det svenska finansiella systemet. På dagslänemarknaden, som utgörs av den korta upplåning/inlåning som förekommer främst mellan banker, hanteras de dagliga svängningarna i bankernas likviditet.

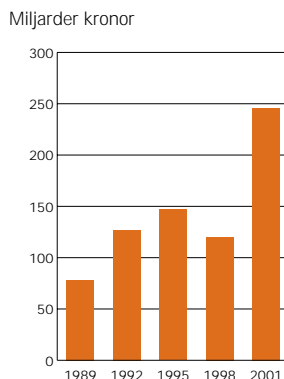
Riksbanken styr den kortaste räntan på dagslänemarknaden så att den normalt hamnar nära den penningpolitiskt bestämda reporäntan. Den av Riksbanken fastställda in- och utlåningsräntan – räntekorridoren – ligger symmetriskt kring reporäntan och anger till vilken ränta Riksbanken är beredd att ta emot inlåning från bankerna respektive lämna lån till bankerna. Räntekorridoren, som i december 2000 bestämdes till en bredd av 150 räntepunkter, d.v.s. 75 punkter över respektive 75 punkter under reporäntan, kommer att ändras som en konsekvens av ändringar i reporäntan och utgör inte längre ett instrument för penningpolitisk signalering. Skillnaden mellan in- och utlåningsräntan är tillräckligt

Diagram 6. Omsättning samt Allshare index på Stockholmsbörsen

Källa: Stockholmsbörsen.

Diagram 7. Omsättningen på den svenska valutamarknaden

Källa: Riksbanken

stor för att ge bankerna incitament att agera på dagslänemarknaden. Banker med överskott placerar på marknaden och banker med underskott lånar. Alternativet för bankerna att placera överskottslikviditet i Riksbanken respektive att låna i Riksbanken skulle vara mer kostsamt. I dagslänemarknaden utanför Riksbanken deltar också andra än banker, t.ex. bostadsinstitut och större industriföretag. Dessa får dock som regel sämre räntevillkor än vad som ges bankerna emellan. Riksgäldskontoret deltar på samma villkor som bankerna och kan bl.a. genom dagslåneoperationer parera likviditetseffekterna av budgetsvingningar. På dagslänemarknaden lämnas inga säkerheter, däremot förekommer kreditlimiter. För bankernas upplåning i Riksbanken erfordras dock säkerhet i form av vissa värdepapper.

Repor, som i grunden utgör lån mot säkerhet i värdepapper, är ett komplement och alternativ till dagslänemarknaden. Risker är lägre eftersom säkerheter lämnas. Repor i sin enklaste form går till så att en innehavare av värdepapper överläter dessa för en viss tid till en annan aktör, d.v.s. lånar kapital medan motparten "köper" värdepapperen, d.v.s. lånar ut kapital. Repor kan också utnyttjas, som ett alternativ till värdepapperstransaktioner, för att skapa positioner i form av ränteterminer t.ex. i syfte att öka avkastningen på en värdepappersportfölj.

Valutamarknaden

Handel med valuta sker dels i växlingssyfte för import- eller exportändamål och dels för att möjliggöra olika typer av kapitaltransaktioner mellan länder. På valutamarknaden agerar finansiella intermediärer – huvudsakligen banker – för såväl kunders som för egen räkning. Kunderna utgörs av företag, institutioner och privatpersoner.

Den globala handeln i valutor uppgår till mycket stora belopp. Enligt en undersökning avseende april 2001 uppgick omsättningen på den globala valutamarknaden till i genomsnitt cirka 12 000 miljarder kronor per dag. På den svenska valutamarknaden uppgick omsättningen till cirka 240 miljarder kronor² per dag.

I den ovannämnda undersökningen, som koordinerades av Bank for International Settlements (BIS), definieras valutamarknaden som avistahandel och handel i FX-svappar och outright terminer. Med avistahandel avses köp

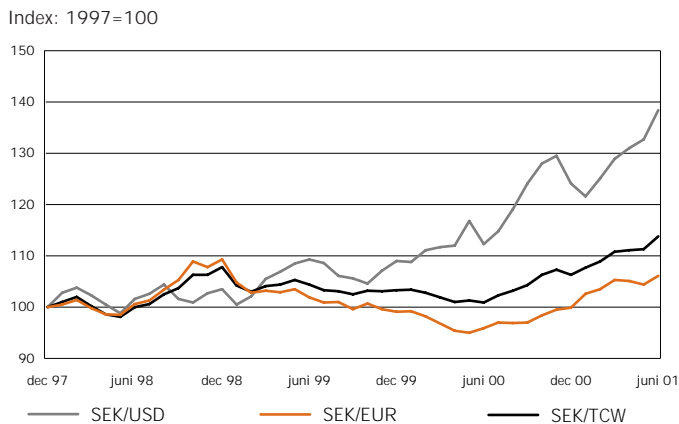
² Siffrorna avseende den globala och den svenska valutahandeln är inte riktigt jämförbara då den förra inte är korrigerad för dubbelrapportering.

eller försäljning av valuta med omedelbar leverans. Avistaaffärer utgör dock numera endast runt 25 procent av omsättningen på valutamarknaden i Sverige. I stället är det olika valutaderivat som dominerar, främst swappar, som svarar för ca 70 procent av omsättningen. Även terminsaffärer förekommer med en andel om fem procent. Ett swappavtal är en överenskommelse om att köpa en valuta idag och sälja tillbaka samma valuta vid ett senare tillfälle. En swapp består således av två transaktioner, en avista och en terminstransaktion. Med terminsaffär förstås ett köp eller en försäljning av valuta med fördröjd leverans.

På den svenska avistamarknaden är svenska kronor mot euro det mest omsatta valutaparet med en andel på 31 procent av totalen. På swapp- och terminsmarknaden är det viktigaste valutaparet svenska kronor mot US-dollar.

I nedanstående diagram visas utvecklingen i valutakursindex för den svenska kronan mot euro, US-dollar respektive TCW. Valutakursindex är ett sätt att mäta kronans värde mot en annan valuta eller, som i TCW (Total Competitiveness Weights) mot en korg av valutor. TCW är ett index som bygger på genomsnittliga aggregerade flöden av bearbetade varor för 21 länder. I diagrammet är index i samtliga tre serier satt till 100 vid utgången av 1997. För tiden efter den 31 december 1997 betyder således en ökning i index över 100 att kronan har försvagats medan en nedgång under 100 visar att kronan stärkts.

Diagram 8. Utvecklingen i valutakursindex

Källa: Riksbanken

Finansiella intermediärer

Till de finansiella intermediärerna hör *banker, bostadsinstitut, övriga kreditmarknadsföretag, försäkringsbolag, AP-fonderna, värdepappersfonder och värdepappersbolag.*

Tabell 3. Finansinstitutens balansomslutning och tillgångar vid utgången av 2000

Miljarder kronor

	Balansomslutning*	Utlåning till allmänheten	Övrig utlåning	Värdepapper	Aktier	Övriga
Banker	2 948	1 170	857	384	152	385
Bostadsinstitut	1 170	1 101	33	10	8	19
Övriga kreditmarknadsföretag	464	285	33	116	4	26
Försäkringsbolag	1 828	25	22	751	892	137
Värdepappersbolag	46	10	7	3	14	12
1-4 AP-fonderna	716	17	–	519	165	15
Totalt	7 172	2 609	952	1 783	1 235	594
Värdepappersfonder	768	–	–	128	612	28

Källa: Årsredovisningar (AP-fonderna), SCB och Riksbanken

* Avser tillgångarnas marknadsvärde för försäkringsbolag, AP-fonderna och värdepappersfonder.

Banker

På den svenska marknaden svarar de fyra största bankaktiebolagen, Förenings-Sparbanken, Handelsbanken, Nordea Sverige och SEB tillsammans för cirka 85 procent av bankernas sammanlagda balansomslutning. Utöver dessa stora banker förekommer också utländska banker, sparbanker, medlemsbanker samt vissa mindre banker. Många av de senare koncentrerar sig på en viss typ av tjänster, exempelvis inlåning, eller en viss kundgrupp och tillhandahåller ofta sina tjänster via telefon eller Internet. Dessa benäms ofta som nischbanker.

Vid slutet av år 2000 var totalt 126 banker verksamma i Sverige. Dessa utgjordes av 24 bankaktiebolag, 80 sparbanker, 2 medlemsbanker samt 20 utländska filialetableringar i Sverige.

De flesta svenska banker är fullsortimentbanker. Detta innebär att de såväl som att bedriva in- och utlåningsverksamhet tillhandahåller en rad andra tjänster, som exempelvis fondförvaltning och betalningstjänster. Bankerna handlar

även med valuta och räntebärande värdepapper för kunders och för egen räkning. Praktiskt taget alla banker erbjuder sina kunder möjligheten att göra bankärenden via internet i från banken i övrigt fristående enheter, s.k. internetbanker.

Bankernas samlade utlåning till allmänheten uppgick vid utgången av 2000 till 1 170 miljarder kronor. Utlåning till allmänheten utgör den största posten på bankernas tillgångssida.

Nära hälften av bankernas utlåning går till icke-finansiella företag. Utlåning till utlandet har ökat sedan början av 1990-talet och utgör numera cirka en tredjedel av utlåningen. En stor låntagarkategori är även hushållen till vilka utlåningen uppgår till cirka en femtedel av den sammanlagda utlåningen.

Vid slutet av 2000 uppgick inlåningen i bankerna till 1 117 miljarder kronor. Av detta utgjorde inlåning från hushåll 37 procent och inlåning från icke-finansiella företag 32 procent. Inlåning från utlandet svarade för 23 procent och inlåning från svenska kommuner svarade för 15 procent.

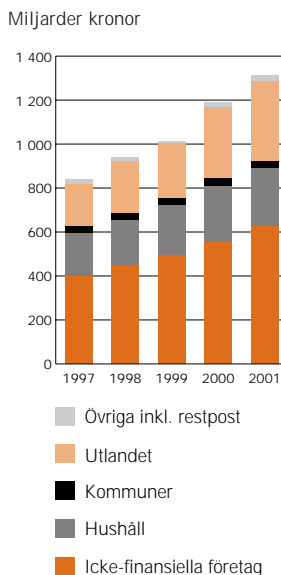
Hushållsinlåningen spelar således en viktig roll för bankernas finansiering. Avgörande för inlåningsutvecklingen är hushållens sparalternativ. Detta blev särskilt märkbart från 1995 då en bättre avkastning, jämfört med avkastningen på traditionellt banksparande, erbjuds från nischbanker och emittenter av privatobligationer. Därutöver har hushållen de senaste åren ökat sitt sparande i aktier, fonder och olika typer av försäkringssparande. Att konkurrensen hårdnat alltmer mellan olika sparformer kan avläsas i fallande räntemarginaler mellan den korta marknadsräntan och inlåningsräntorna.

Tabell 4. De tio största bankerna och bankfilierna i Sverige, balansomslutning vid utgången av 2000

Miljarder kronor	
Handelsbanken	915
SEB	653
Föreningssparbanken	497
Nordea Sverige	469
Den Danske Bank	98
Postgirot Bank	71
ABN	32
GE Capital	20
Dexia	20
Skandiabanken	17
Samtliga banker	2 948

Källa: Riksbanken

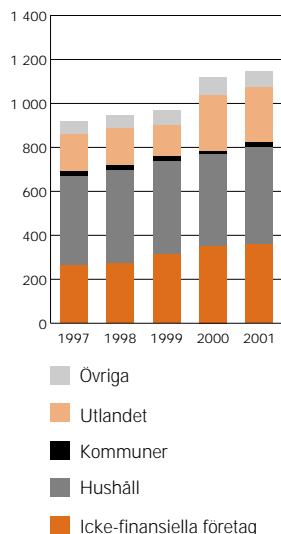
Diagram 9. Bankernas utlåning fördelad på låntagarkategorier

Källa: Riksbanken.
Anm: 2001 avser juni.

Diagram 10. Bankernas inlåning fördelad på låntagarkategorier

Miljarder kronor

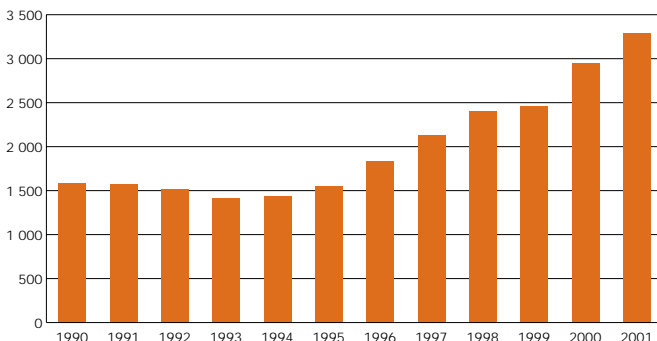
Källa: Riksbanken
Anm: 2001 avser juni

Bankerna har vidare en viktig funktion som betalningsförmedlare. Bankernas dagliga förmedling av betalningsuppdrag, som t.ex. utbetalning av lån eller insättning av barnbidrag på hushållens inlåningskonton, leder till att bankerna har stora svängningar i kassalikviditeten. Bidragande till detta är även bankernas handel med värdepapper. För att parera dessa svängningar i likviditeten kan bankerna både placera och låna i Riksbanken. Med den s.k. interbank-handeln jämnar bankerna ut likviditeten sinsemellan. Detta återspeglas i den kortfristiga ut- och inlåningen mellan bankerna och andra finansinstitut.

Banksektorns verksamhet regleras i bankrörelselagen. Lagstiftningen syftar bl.a. till att skydda insättarnas medel och därmed stabiliteten på finansmarknaden. En insättningsgaranti syftar till att stärka konsumentskyddet för allmänhetens insättningar i bank. Inlåning upp till 250 000 kronor är skyddade vid konkurs. För finansieringen av insättningsgarantin belastar staten bankerna med avgifter. Avgifterna fonderas för kommande potentiella ersättningsfall.

Diagram 11. Bankernas balansomslutning

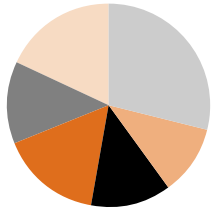
Miljarder kronor

Källa: Riksbanken
Anm: 2001 avser juni

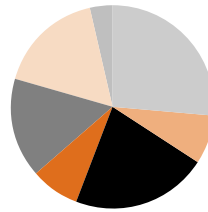
Diagram 12. Bankernas tillgångar vid utgången av 2000

■	Utlåning till svensk allmänhet	29 %
■	Utlåning till utländsk allmänhet	11 %
■	Utländska banker	13 %
■	Svenska finansinstitut	16 %
■	Räntebärande papper	13 %
■	Övrigt	18 %

Källa: Riksbanken

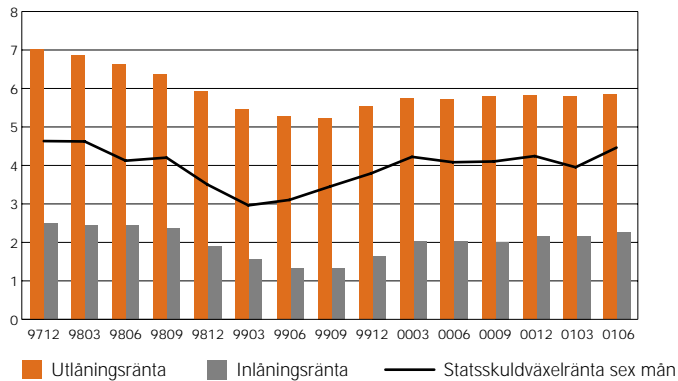
Diagram 13. Bankernas skulder vid utgången av 2000

■	Inlåning från svensk allmänhet	26 %
■	Inlåning från utländsk allmänhet	8 %
■	Utländska banker	22 %
■	Svenska finansinstitut	8 %
■	Emitterade värdepapper	16 %
■	Övrigt	17 %
■	Eget kapital	3 %

Diagram 14. Bankernas genomsnittliga in- och utlåningsränta samt statsskuldväxelränta

Procent

Källa: Riksbanken

Koncerner på den svenska finansmarknaden

Aktörerna på den svenska finansmarknaden beskrivs i denna publikation utifrån ett institutionellt perspektiv. Som en följd därav behandlas banker, bostadsinstitut och övriga finansiella aktörer var för sig. I praktiken är dock de stora aktörerna på den svenska finansmarknaden ofta konglomerat med bolag inom flera olika verksamhetsområden. Betydelsefullt för denna utveckling har varit lagändringar som sedan början av 1990-talet tillåter banker att bedriva försäkringsverksamhet och försäkringsbolag att bedriva bankverksamhet.

Avsikten med följande översikt är att beskriva de största finansiella koncernernas verksamhet såväl på den svenska finansmarknaden som internationellt. En viktig skillnad är således att nedanstående översikt, till skillnad från övrig statistik i denna publikation, avser koncernernas hela verksamhet, dvs. verksamheten i alla bolag och länder.

Tabell 5. Verksamheten i dominerande koncerner på den svenska finansmarknaden vid utgången av 2000

Miljarder kronor	Antal anställda	Balansomslutning	Börsvärde	Utlåning till allmänheten
Nordea	32 218	1 985	213	1 136
SEB	20 368	1 123	73	606
Handelsbanken	8 574	1 020	115	689
Föreningssparbanken	15 015	929	76	630
Skandia	7 161	589	158	–

Källa: Årsredovisningar

Nordea

Nordea är Nordens största finansiella koncern med en balansomslutning på närmare 2 000 miljarder kronor vid utgången av 2000. Av detta utgjorde tillgångarna i de svenska delarna cirka en tredjedel.

Den svenska delen av Nordea är resultatet av sammanslagningen av PKbanken och Nordbanken 1990. I Sverige bedrivs Nordeas bankverksamhet under namnet Nordea Sverige. Genom sammanslag-

ningen 1998 med finska Merita Bank och under 2000 med danska Unidanmark och norska Christiania Bank og Kreditkasse är koncernen verksam på hela den nordiska bankmarknaden och även i Baltikum.

I Sverige är koncernen verksam även inom bland annat bostadsfinansiering och livförsäkring. Nordbanken Hypotek är verksam inom bostadsfinansiering och Livia är koncernens livförsäkringsbolag på den svenska marknaden.

SEB

Skandinaviska Enskilda Banken bildades genom en sammanslagning av Stockholms Enskilda Bank och Skandinaviska Banken 1972. Koncernen har sedan förvärvet av Trygg-Hansa 1998 agerat under namnet SEB. Koncernens balansomslutning uppgick vid slutet av 2000 till drygt 1 100 miljarder kronor och det totala antalet anställda var strax över 20 000.

Genom förvärvet av den tyska banken BfG och ett utökat ägande av banker i Baltikum har koncernens verksamhet sedan år 2000 blivit alltmer internationaliserad. Utöver kontor i Sverige, Tyskland och Baltikum är koncernen verksam i övriga Norden, Storbritannien, Luxemburg och Schweiz. Knappt hälften av SEB:s tillgångar härrör från den svenska marknaden, och knappt hälften av det totala antalet anställda är anställda i Sverige.

I likhet med Nordea är SEB verksam inom en mängd områden på den svenska finansmarknaden. Exempelvis verkar SEB Bolån inom bostadsfinansiering och SEB Trygg Liv inom livförsäkring.

Handelsbanken

Handelsbanken, vars fusionshistoria är mindre omfattande än vad som är fallet för de övriga storbankerna, bildades ursprungligen 1871 som Stockholms Handelsbank. Koncernens balansomslutning uppgick vid slutet av 2000 till ca 1 000 miljarder kronor och det totala antalet anställda var knappt 9 000. Jämfört med Nordea och SEB härrör endast en mindre del, cirka 20 procent, av koncernens tillgångar från utlandet.

Handelsbankkoncernen består idag av ett moderbolag och sju dotterbolag. I de nordiska länderna bedriver Handelsbanken sin verksamhet genom det svenska moderbolaget. Handelsbanken har även kontor i Europa, Asien och USA. Några av de senaste förvärven inom koncernen gjordes 1996 av Stadshypotek och 2000 av SPP. Genom köpet av SPP blev Handelsbanken en stor aktör på den svenska livförsäkringsmarknaden.

Bostadsfinansiering bedrivs inom Handelsbanken av Handelsbanken Hypotek respektive Stadshypotek. Livförsäkring bedrivs inom SPP och Handelsbanken Liv.

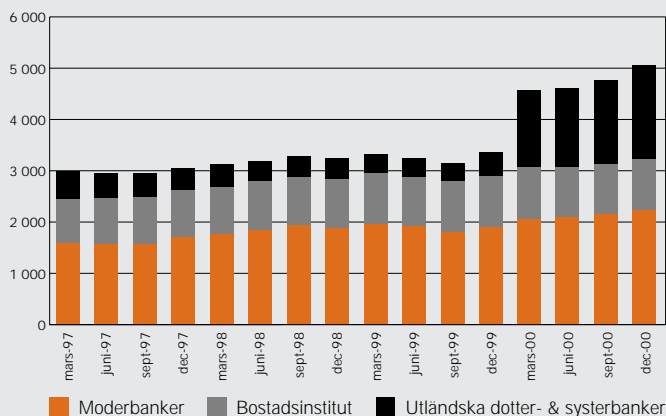
FöreningsSparbanken

FöreningsSparbanken, som har sitt ursprung i sparbanksrörelsen och den jordbrukskooperativa bankrörelsen, är ett resultat av sammanläggningen av Föreningsbanken och Sparbanken Sverige 1997. Koncernens balansomslutning uppgick vid slutet av år 2000 till ca 900 miljarder kronor och det totala antalet anställda var ca 15 000.

FöreningsSparbanken har ett väl utvecklat samarbete med ett antal fristående och delägda sparbanker i Sverige. Vid utgången av 2000 var FöreningsSparbanken delägare i sex sparbanker som ombildats till aktiebolag. Därutöver bedrivs verksamhet i de majoritetsägda dotterbolagen Hansapank i Baltikum och FIH i Danmark, samt genom allianser med delägda Sparebank 1 Gruppen i Norge samt Aktia Sparbank i Finland. I likhet med Handelsbanken är betydelsen av utländska verksamheter relativt liten för FöreningsSparbanken. Endast cirka 15 procent av FöreningsSparbankens tillgångar härrör från den utländska verksamheten.

På den svenska finansmarknaden är FöreningsSparbanken, liksom de övriga storbankerna, verksamma inom de allra flesta områden. Livförsäkring sker inom Robur Försäkring och bostadsfinansiering inom Spintab.

Diagram 15. Tillgångar i de stora bankkoncernerna 1997-2000
Miljarder kronor

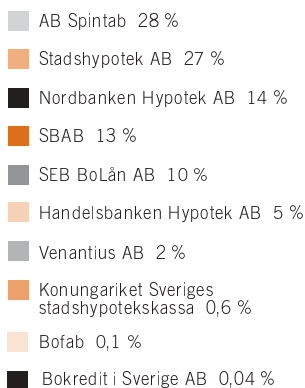
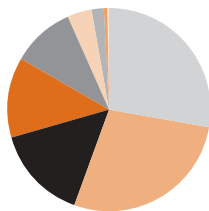
Källa: Årsredovisningar och Riksbanken

Skandia

Skandia är verksam i cirka 20 länder inom liv- och skadeförsäkring, kapitalförvaltning och bankverksamhet. Koncernens balansomslutning uppgick vid slutet av 2000 till knappt 600 miljarder kronor och antalet anställda var ca 7 000. Skandia, som är ett resultat av ett antal fusioner under 1960-talet, har under de senaste åren expanderat sin verksamhet. Koncernen som tidigare varit verksam framförallt inom skadeförsäkring betraktar sig idag som ett globalt sparbolag.

I Sverige är koncernens livförsäkringsbolag, Skandia Liv, ett av de större bolagen på livförsäkringsmarknaden. Inom Skandiabanken erbjuds såväl traditionella banktjänster som bolån.

Diagram 16. Bostadsinstituten balansomslutning vid utgången av 2000

Källa: Riksbanken

Kreditmarknadsföretag

På kreditmarknaden finns också ett drygt hundratal s.k. kreditmarknadsföretag. Till skillnad från bankerna är dessa intermediärer specialinriktade på något begränsat område. Bland kreditmarknadsföretagen är *bostadsinstitut* och *finansbolag* särskilt betydelsefulla.

Bostadsinstitut

Av den sammanlagda utlåningen till allmänheten står bostadsinstitutet för drygt 40 procent, vilket gör dem till en viktig aktör på utlåningsmarknaden. Bostadsinstitutens verksamhet omfattar fastighetsfinansiering med huvudsaklig inriktning på bostäder. Säkerheten för institutens kreditgivning utgörs i huvudsak av panträtt i fast egendom eller kommunal borgen. Statliga kreditgarantier förekommer också.

Bostadsinstitutet är med närmare 72 procent av kreditmarknadsföretagens balansomslutning den största gruppen av specialinstitut. Av gruppen bostadsinstitut, sammanlagt tio institut, är Stadshypotek AB och AB SPINTAB de största instituten med drygt hälften av gruppens sammanlagda balansomslutning. De flesta bostadsinstitut är bankägda, men två ägs av staten – SBAB och Venantius AB.

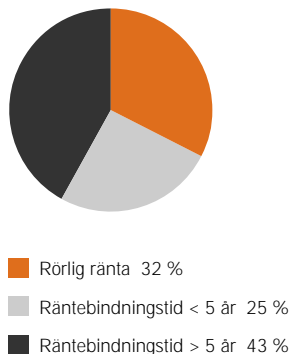
Bostadsinstitutens utestående utlåning till allmänheten uppgick i slutet av 2000 till 1 068 miljarder kronor. Av detta utgjorde utlåning till småhus 48 procent och utlåning till flerbostadshus 39 procent.

Vid utgången av 2000 utgjorde andelen lån hos bostadsinstitutet till rörlig ränta 32 procent av den totala utlåningen. Andelen lån med fem års räntebindningstid och längre ut-

gjorde vid samma tidpunkt 44 procent och andelen lån med kortare räntebindningstid 24 procent. Som en följd av sjunkande nominella räntor har allt fler låntagare under perioden 1997-2001 tecknat lån till rörlig ränta.

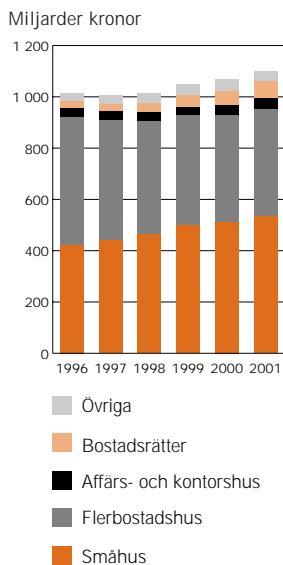
Bostadsinstitutet finansierar sin kreditgivning huvudsakligen genom att ge ut obligationer och certifikat på marknaden. Upplåningen sker framför allt från de stora kapitalförvaltarna i ekonomin, som AP-fonderna, försäkringsbolagen och bankerna. Institutet lånar även från inhemska företag och hushåll bland annat genom privatobligationer samt på utländska marknader.

Diagram 18. Bostadsinstitutens utlåning fördelad på ursprunglig räntebindningstid vid utgången av 2000

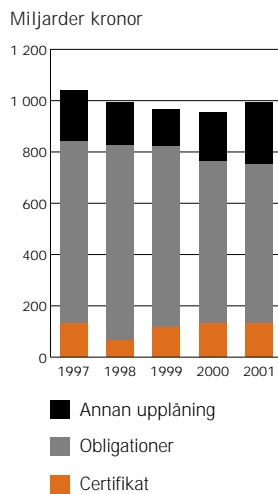
Källa: Riksbanken

Diagram 17. Bostadsinstitutens utlåning till allmänheten

Källa: Riksbanken
Anm: 2001 avser juni.

Diagram 19. Bostadsinstitutens upplåning

Källa: Riksbanken
Anm: 2001 avser juni.

Övriga kreditmarknadsföretag

Utöver bostadsinstitut hör även *finansbolag* och *företags- och kommunfinansierande institut* till kreditmarknadsföretagen.

Finansbolagen erbjuder olika finansieringsformer till företag och hushåll, som leasing och factoring (företag), revers- och kontokortskrediter (hushåll). Finansbolagen finansierar huvudsakligen sin verksamhet genom lån från andra finansiella institut. Finansbolagen ägs ofta av icke-finansiella företag och utgör för dessa ett komplement till den ordinarie verksamheten, genom de finansieringsmöjligheter som erbjuds företagens kunder.

Ett av de större finansbolagen är Volvofinans AB som ger krediter till bilköp samt erbjuder leasing av bilar. Även de svenska bankerna har finansbolag. Exempel på detta är Nordea Finans vars balansomslutning vid utgången av 2000 utgjorde 15 procent av finansbolagens sammanlagda balansomslutning.

Tabell 6. De tio största i gruppen övriga kreditmarknadsföretag, balansomslutning vid utgången av 2000

Miljarder kronor	
Svensk Exportkredit AB	170
Kommuninvest i Sverige AB	37
Landshypotek AB	33
Nordea Finans Sverige AB	28
Handelsbanken Finans AB	22
Aktiebolaget Volvofinans AB	21
Finans Scandic AB	18
Nordbanken Industri kredit AB	16
Förenings sparbanken Jordbruks kredit	16
ABB Credit Finans AB	11
Totalt övriga kreditmarknadsföretag	464

Källa: Riksbanken

Tabell 7. Övriga kreditmarknadsföretag (exklusive bostadsinstitut) med balansomslutning och utlåning till allmänheten vid utgången av 2000

Miljarder kronor	
Balansomslutning	464
varav finansbolag	184
övriga	280
Utlåning till allmänheten	285
varav finansbolag	159
övriga	126

Källa: Riksbanken

De företags- och kommunfinansierande instituten är inriktade på kreditgivning till t.ex. kommuner, jordbruk, företag eller speciell finansiering som exempelvis exportfinansiering. Företagen finansierar sin kreditgivning genom att ge ut obligationer, certifikat och reverser.

Två exempel på företagsfinansierande institut är Landshypotek AB som ger krediter till ägare av jord- eller skogsbruk och Svensk Exportkredit AB, som bland annat erbjuder krediter för exportändamål.

Den utestående utlåningen till allmänheten från övriga kreditmarknadsföretag var i slutet av 2000 285 miljarder kronor, vilket kan jämföras med bankernas utlåning som vid samma tidpunkt uppgick till 1 170 miljarder kronor.

Intermediärer på försäkrings- och värdepappersmarknaderna

Till de finansiella intermediärerna räknas förutom banker och kreditmarknadsföretag också *försäkringsinstitut, AP-fonderna, värdepappersfonder och värdepappersbolag*. På värdepappersmarknaden är dessa framförallt viktiga som placerare och förvaltare.

Försäkringsinstituten omfattar de privata försäkringsbolagen, vilka genom att förvalta stora mängder kapital för försäkringstagares räkning agerar i egenskap av placerare på de finansiella marknaderna. Placeringstillgångarna hos dessa institut bestäms av skillnaden mellan inbetalda avgifter, premieinbetalningar och avkastning å ena sidan och utbetalningar till följd av pensions- och försäkringsåtaganden å den andra.

AP-fondernas uppgift är att förvalta medel inom ramen för ålderspensions-systemet. För AP-fonderna gäller liksom för försäkringsinstituten att deras

Tabell 8. Tillgångar hos försäkringsinstitut, AP-fonderna, värdepappersfonder och värdepappersbolag vid utgången av 2000

Miljarder kronor

	Marknads- värde	Utlåning till allmänheten	Värde- papper	Aktier	Övriga
Försäkringsbolag	1 828	25	751	892	137
Värdepappersfonder	768	–	128	612	28
1-4 AP-fonderna	716	17	519	165	15
Värdepappersbolag	46	10	3	14	19

Källa: Riksbanken, SCB och årsredovisningar

placeringstillgångar bestäms av skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar till följd av pensionsåtaganden.

Värdepappersfonder förvaltar medel för fondsparares räkning och består av fondpapper och andra finansiella instrument. Värdepappersbolagen har som huvudsaklig funktion att bedriva handel med värdepapper för kundens räkning i eget namn.

Privata försäkringsbolag

De enskilda försäkringsinrättningarna består av traditionella livförsäkringsbolag, livbolag med fondanknutet sparande (unit linked-bolag) och skadebolag. Till skadebolagens verksamhet hör ersättning av skador på egendom, sakförsäkring, och utbetalning av skadestånd till tredje man. Till skadeförsäkringen hör även delar av sjuk- och olycksfallsförsäkringen. Livförsäkringsbolagen ger ersättning när en försäkrad person skadas, avlider eller uppnår pensionsålder. Skillnaden mellan traditionella och fondanknutna livförsäkringar består i att de traditionella garanterar en specifik avkastning till skillnad från de fondanknutna vars avkastning bestäms av de enskilda fondernas avkastning.

Tabell 9. Antal försäkringsbolag i Sverige vid utgången av 2000

Riksbolag	134
Skadeförsäkringsbolag	89
Trad. Livförsäkringsbolag	26
Fondförsäkringsbolag	13
Avtalsförsäk. bolag (liv/skade)	6
Lokala bolag (skadebolag)	320
Utländska bolag	28

Källa: Försäkringsförbundet

Tabell 10. De större livbolagens placeringstillgångar fjärde kvartalet 2000

	Korta placeringar (%)	Obligationer (%)	Aktier (%)	Lån (%)	Byggnader, mark (%)	Marknads- värde (mdkr)
SPP Ömsesidigt	3	44,1	42,4	3,3	7,2	348
Livförsäkrings AB SKANDIA	2	39,5	44,9	5,2	8,4	261
Gamla Livförs AB SEB Trygg	2	37,5	40,2	11,0	9,3	164
AMF Pension	1,1	41,8	47,9	3,3	6,0	206
Länsförs WASA Livförs AB	3,9	37,8	49,7	3,4	5,2	102
FOLKSAM Ömsesidigt	1,3	45,5	45,0	2,6	5,6	55

Källa: SCB

I Sverige är de flesta försäkringsbolag mindre, lokala skadebolag.

För de rikstäckande försäkringsbolagen uppgick de samlade placeringstillgångarna, d.v.s. de tillgångar som överstiger utbetalningar av försäkrings- och pensionsåtaganden, vid utgången av 2000 till 1 828 miljarder kronor. Av detta utgjorde tillgångar i utlandet 646 miljarder kronor. Försäkringsbolagens kapital placeras i aktier, obligationer och fastigheter. Andelen placerad i aktier har ökat under en period och utgör nu ungefär hälften av det förvaltade kapitalet. Drygt en tredjedel är placerad i obligationer och endast en mindre del, cirka fem procent, är placerad i fastigheter.

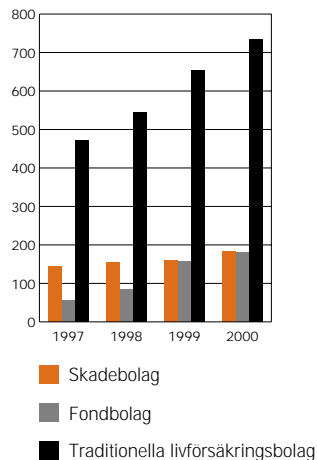
De enskilda försäkringsbolagens placeringstillgångar har ökat med i genomsnitt 18 procent per år under perioden 1997-2000. Detta sammanhänger med ökade premieinbetalningar samt att värdet av försäkringsbolagens tillgångar har ökat i värde. Utvecklingen under senare år visar att traditionellt såväl som fondanknutet livförsäkringssparande ökar i betydelse.

AP-fonderna

Pensionsreformen, som trädde i kraft den 1 januari 1999, innebar en övergång från ett fördelningssystem där utgående pensioner finansieras av löpande avgifter till ett pensionssystem i två delar. I detta är den ena delen ett fördelningssystem och den andra delen är ett premiesystem där utgående pensioner finansieras med medel som fonderats under intjänandetiden, den s.k. premiereserven.

Pensionsreformen innebar även en omfördelning av ansvaret för att täcka pensionsutgifterna. AP-fonderna täcker nu kostnaderna

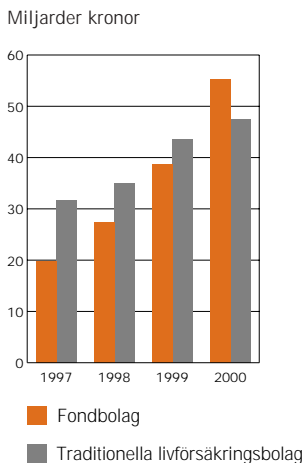
Diagram 20. Försäkringsbolagens placeringstillgångar

Miljarder kronor
Källa: Försäkringsförbundet

Anm. Livförsäkringsbolagen exklusive avtalsförsäkring. Skadeförsäkringsbolagen exklusive AA Sjuk och AFA Trygg.

Diagram 21. Livförsäkringsbolagens premieinkomster

Källa: Försäkringsförbundet

för ålderspension beräknade enligt både gamla och nya regler. Garantipensionen, som är en utfyllnad för personer med låga eller obefintliga inkomster, finansieras däremot via statsbudgeten.

Kapitalförvaltningen inom AP-fonderna består dels av förvaltningen inom fördelningssystemet och dels av förvaltningen inom premiereservsystemet. Premiereserven förvaltas även av privata fondförvaltare.

Sedan den 1 maj 2000 är det Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte AP-fonderna som ansvarar för förvaltningen inom fördelningssystemet. Vid sidan av de privata fondbolagen förvaltar Sjunde AP-fonden medel inom ramen för premiereservsystemet.³

Nya lagstadgade placeringsregler för Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna syftar till att öka flexibiliteten och möjligheterna att placera i olika tillgångsslag. Placeringsreglerna innebär bland annat att placeringar numera får ske i alla förekommande instrument på kapitalmarknaden samt att en större del av tillgångarna får placeras globalt. Sjätte AP-fonden har liksom tidigare fokus på onoterade aktier och inte mandat att investera utomlands.

Vid årsskiftet 2000/2001 omfördelades samtliga AP-fonders tillgångar så att Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna vardera erhöll tillgångar till ett värde av 134 miljarder kronor. Samtidigt levererades 155 miljarder kronor till staten.

Värdepappersfonder

Fondsparandet i Sverige har utvecklats under mer än 30 år och under den tiden vuxit till drygt 550 miljarder kronor i förvaltad kapital vid utgången av 2000. Beloppen avser svenska aktiefonder som svarar för den större delen av fondsparandet. På senare år har dock sparandet i aktiefonder som placeras utomlands ökat kraftigt.

Utöver aktiefonder finns fonder med annan placeringsinriktning. Räntefonder placeras i räntebärande värdepapper med olika löptider och s.k. blandfonder placeras både i aktier och i räntebärande papper.

Förvaltningen av hedgefonder kännetecknas av en relativt stor frihet vad gäller placeringsstrategier och de finansiella instrument, t.ex. derivat, som kan användas. Det innebär att hedgefonderna sinsemellan kan skilja sig betydligt i fråga om risknivå och inriktning.

³ En smula förvillande är att det inte finns någon "Femte AP-fond". Det beror på att det som tidigare var Femte AP-fondstyrelsen blev den Tredje AP-fonden, medan de tidigare Första och Tredje AP-fondstyrelsen gick samman och bildade Första AP-fonden.

XACT^{OMX} introducerade i slutet av år 2000 som ett komplement till Stockholmsbörsens utbud av aktie- och derivatprodukter. XACT^{OMX} är en indexfond, som exakt speglar OMX-index. Fondandelarna handlas på samma sätt som aktier vilket ger en likvid handel.

På senare år har pensionssparande i fonder ökat alltmer. I det nya premiepensionssystemet förvaltas de avsatta medlen till premiepension i värdepappersfonder. För privat pensionssparande finns också alternativ som är knutet till fondsparande.

Den totala fondförmögenheten uppgick vid utgången av 2000 till 924 miljarder kronor. Av detta utgjorde aktiefonder 595 miljarder, räntefonder 123 och blandfonder 205 miljarder kronor.

Fonderna administreras och förvaltas av fondbolag. Varje fondbolag erbjuder som regel ett stort antal fonder med olika placeringsinriktning. De bankägda fondbolagen dominerar den svenska fondmarknaden. De fyra största fondbolagen, ägda av de största bankerna, svarar tillsammans för närmare 85 procent av fondmarknaden. För dessa fondbolag finns en naturlig distributionskanal genom bankkontoren. Köp och försäljning av fondandelar sker formellt mellan kund och fondbolag. Bankkontor och värdepappersbolag fungerar som distributörer. Fondbolag knutna till försäkringsbolag har på senare år ökat sin andel av fondmarknaden markant till följd av det växande intresset för att välja fonder för pensionssparande.

Tabell 11. Fondförmögenhet

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
Aktiefonder	307	365	592	595	562
Räntefonder	83	104	116	123	141
Blandfonder	91	121	169	205	223
Hedgefonder	-	-	-	-	24
Totalt	481	591	877	924	951

Källa: Fondbolagens Förening.

Anm. 2001 avser juni

Värdepappersbolag

Värdepappersbolagens huvudsakliga funktioner är dels att bedriva handel med värdepapper för kunders räkning i eget namn, d.v.s. kommissionshandel, dels att köpa och sälja värdepapper för egen räkning i egenskap av marknadsgarant. Att vara marknadsgarant innebär, som det ibland uttrycks, att ställa tvåvägspriser, köp- och säljpriser, d.v.s. vara beredd att både köpa och sälja värdepapper och därmed garantera marknadens likviditet. Tillstånd krävs av Finansinspektionen både för att bedriva kommissionshandel för kunders räkning och för att handla med finansiella instrument för egen räkning. Bolagen har även möjlighet att lämna krediter till kunder i anslutning till värdepappersförvärv och förvaltningstjänster samt att i begränsad utsträckning ta emot inlåning för dessa tjänster. Bolagen medverkar också vid emissioner av värdepapper på marknaden.

Värdepappersbolagen, liksom bankerna i sin kommissionärsverksamhet, har en viktig uppgift som mellanhänder mellan köpare och säljare. De upprätthåller också marknader genom att ställa köp- och säljkurser på värdepappersmarknaden. Handeln omfattar både aktier och räntebärande instrument som statsskuldväxlar, certifikat och obligationer.

Värdepappersbolagens balansomslutning är relativt liten, 46 miljarder kronor vid utgången av 2000, eftersom bolagen huvudsakligen inte tar egna positioner i de värdepapper som de handlar med, med undantag för handeln under dagen.

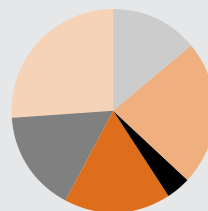
Hushållens tillgångar och skulder

Hushållen har stora finansierings- och placeringsbehov vilket medför att de spelar en viktig roll på de finansiella marknaderna. Hushållens verksamhet kanaliseras främst via de finansiella intermediärerna och deras roll på räntemarknaden är begränsad.

Av hushållens totala tillgångar på 2 955 miljarder kronor vid utgången av 2000 utgjorde bankinlåning 14 procent, aktier 17 procent, fonder 16 procent och individuellt pensionssparande 23 procent.

Under perioden 1980-2000 har värdet på hushållens tillgångar ökat med i genom-

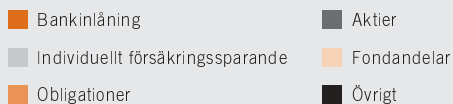
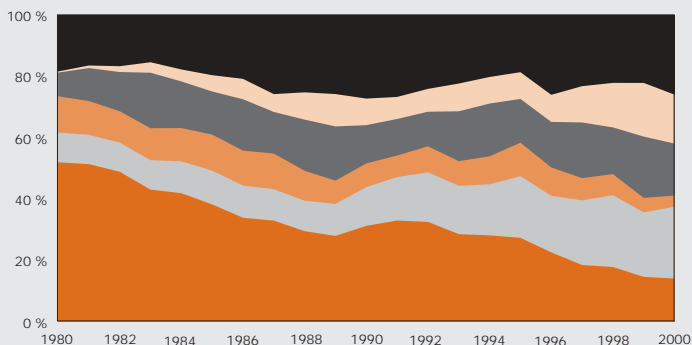
Diagram 22. Hushållens finansiella tillgångar vid utgången av 2000

Källa: SCB

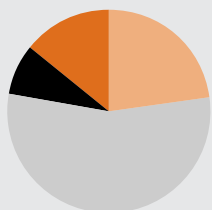
Diagram 23. Hushållens finansiella tillgångar 1980-2000

Procent

Källa: SCB

Diagram 24. Hushållens finansiella skulder vid utgången av 2000

- Banker 23 %
- Bostadsinstitut 55 %
- Övriga finansinstitut 8 %
- Övriga 14 %

Källa: SCB

snitt 11 procent per år samtidigt som hushållens placeringsformer förändrats. Kännetecknande för perioden är att bankinlåning utgör en allt mindre del av hushållens totala tillgångar samt att sparande i aktier, fonder och försäkringar har ökat i betydelse.

Hushållens skulder består framförallt av skulder till bostadsinstitut. Vid utgången av 2000 utgjorde dessa 55 procent av hushållens totala skulder på 1123 miljarder kronor. Bankskulder motsvarade 23 procent och skulder till övriga finansinstitut motsvarade 8 procent av de totala skulderna.

Den finansiella infrastrukturen

För att möjliggöra betalningar och överföringar av finansiella tillgångar mellan olika institut och marknadsplatser krävs olika former av betalningsinstrument och tekniska och administrativa system. Dessa marknader, instrument och system, inklusive de företag som driver dem, utgör tillsammans *den finansiella infrastrukturen*.

Den finansiella infrastrukturen sköter de praktiska stegen i en transaktion. Det finns två huvudkategorier av transaktioner: betalningar och transaktioner av finansiella produkter. Innan en slutlig betalning eller ett byte av värdepapper mot pengar kan ske, måste transaktionerna kontrolleras och skulder och fordringar räknas ut. Detta kallas *clearing* av transaktionen. Clearingen utförs vanligen av ett *clearinghus*. Efter clearingen måste pengar (eller värdepapper i en värdepapperstransaktion) överföras från betalarens konto till mottagarens konto. Denna process benämns *avveckling* och sker i ett avvecklingssystem.

En transaktion som initieras av en privatperson eller ett icke-finansiellt företag brukar kallas *massbetalning*, medan betalningar som initieras av ett finansiell institut vanligen benämns *interbankbetalningar*. Denna uppdelning är betydelsefull eftersom privatpersoner och icke-finansiella företag vanligtvis saknar direkt tillgång till den finansiella infrastrukturen och därför måste anlita en bank som betalningsintermediär.

Direkta betalningar mellan banker, den slutliga avvecklingen av betalningsuppdrag från bankkunder, samt betalningar som härrör från transaktioner med finansiella produkter sker över bankernas konton i Riksbanken i *RIX-systemet*.

Massbetalningar och Bankgirocentralen

När en privatperson eller ett företag genomför en betalning används antingen sedlar och mynt eller medel på konto i bank. Kontantbetalningar svarar alltså för en mycket stor andel av antalet transaktioner, men deras betydelse har minskat. Riksbanken har ensamrätt att ge ut sedlar och mynt,

medan *Pengar i Sverige AB* (PSAB), som är ett av Riksbanken helägt dotterbolag, ansvarar för distributionen av sedlarna till bankerna. Allmänhetens innehav av sedlar och mynt uppgick i juni 2001 till 88 miljarder kronor.

Kontobaserade transaktioner svarar dock för den dominerande delen av det totala värdet av överföringar. De som har tillgodohavande på bankkonton får tillgång till infrastrukturen genom möjligheten att ta ut kontanter, använda betalkort samt att göra gireringar eller att använda andra betalningsmetoder som är direkt knutna till kontoinnehavet. Tidigare användes ofta checkar vid betalningar i Sverige. Numera är denna metod inte särskilt vanlig.

Under senare år har kunderna efterfräгат mer bekväma betalningssätt samtidigt som bankerna har försökt minska de kostnader som är förknippade med hantering av massbetalningar. Detta har lett till en ökad användning av elektroniska betalningsmetoder. Bankerna har också anpassat avgiftsstrukturen för att uppmuntra kunderna att använda sådana betalningsmetoder, för att därigenom minska kassabetalningarna på bankkontoren. Elektroniska pengar (cashkort) har också börjat användas.

Om betalaren och betalningsmottagaren är kunder i olika banker, måste betalningen överföras från en bank till en annan. *Bankgirocentralen* (BGC) har därför etablerats för att samla ihop och kvitta ett stort antal girobetalningar till ett fåtal nettobetalningar mellan bankerna.

Diagram 25. Användning av massbetalningsinstrument i Sverige, värdet av transaktioner december 1999, miljarder kronor

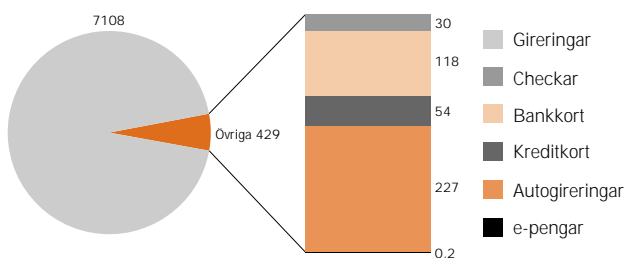
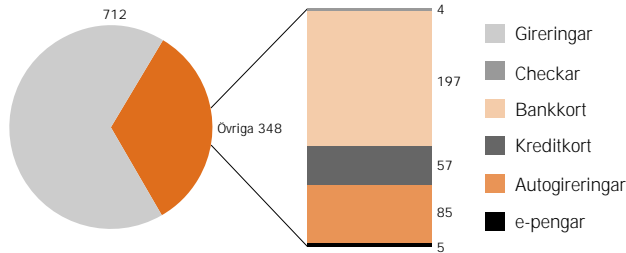

Diagram 26. Användning av massbetalningsinstrument i Sverige, december 1999, miljoner transaktioner

BGC sköter auktorisation och clearing av gireringar och utför dessutom clearing av autogirotransaktioner, respektive Bankomat- och Minutentransaktioner. BGC nettar transaktionerna bilateralt, vilket innebär att transaktioner som registreras inom ett visst tidsintervall samlas ihop och deltagarnas fordringar och skulder kvittas parvis mellan banker. Nettobeloppen avvecklas sedan i RIX-systemet.

Ett annat system för kontoöverföringar är Postgirosystemet, som nyligen förvärvats av Nordea. Postgirosystemet hanterar betalningar där både betalaren och mottagaren har postgirokonton.

Interbankbetalningar

RIX-systemet är ett system för avveckling av stora betalningar mellan bankerna. Förutom Riksbanken, som driver systemet, deltar för närvarande 21 institut i RIX.⁴ RIX består av två separata system: *K-RIX* för avveckling av betalningar i kronor och *E-RIX* för avveckling av eurobetalningar. I RIX-systemet är avvecklingen baserad på principen om bruttoavveckling i realtid, vilket innebär att betalningar avvecklas omdelbart en och en under förutsättning att betalarna har tillräcklig likviditet. I annat fall läggs betalningen i kö till dess att tillräcklig likviditet finns hos den betalande banken. För att betalningar ska avvecklas smidigt kan bankerna täcka sitt likviditetsbehov genom att låna i Riksbanken under dagen. All sådan utlåning sker mot säkerhet.

⁴ RIX-deltagarna är nio svenskägda bakaktiebolag, sju filialer till utländska bankföretag, SBAB, VPC, Stockholmsbörsen, Riksgäldskontoret och Riksbanken. Gjensideige NOR Sparebank kommer att delta på distans.

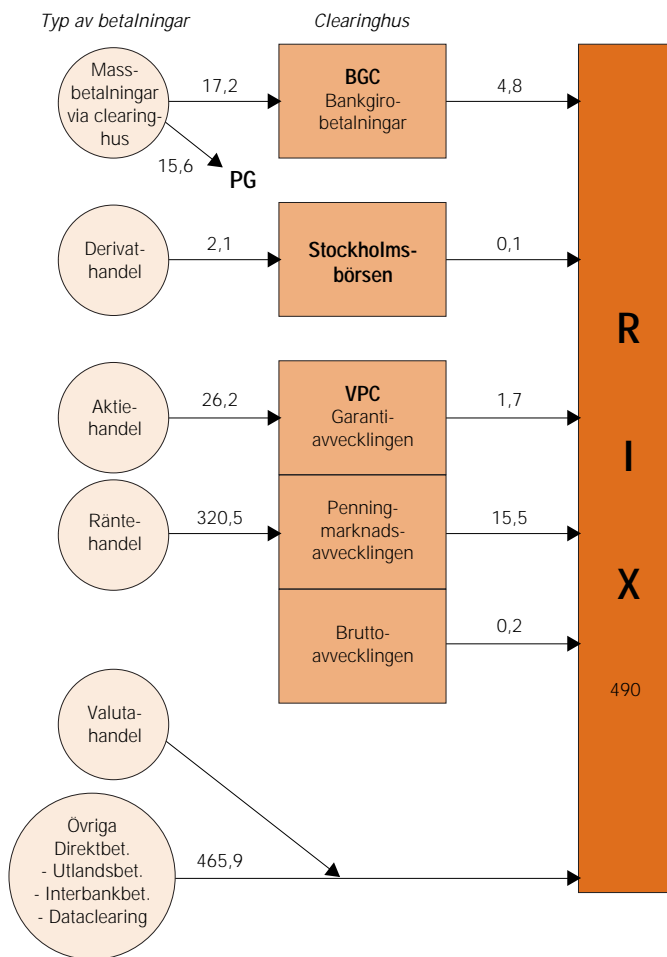
Transaktioner med finansiella produkter

Värdepapperscentralen AB (VPC) är det clearinghus som clearar och avvecklar affärer med aktier och räntebärande värdepapper. Värdepapperen finns numera sällan i fysisk form, utan är istället elektroniskt registrerade hos VPC. Aktier och räntebärande värdepapper hanteras i allmänhet separat i var sin avvecklingsprocess, garanti- respektive penningmarknadsavvecklingen. VPC hanterar den slutliga överföringen av värdepappret från säljarens konto till köparens medan den slutliga betalningen sker i RIX-systemet. Betalningen sker på nettobasis, d.v.s deltagarnas motstående transaktioner kvittas eller nettas mot varandra för att minska de slutliga avvecklingsbeloppen.

Stockholmsbörsen AB hanterar clearingen av standardiserade derivatkontrakt. Efter clearingen sker eventuella utbyten av värdepapper i VPC:s system medan den slutliga avvecklingen av penningkulder sker i RIX-systemet.

Figur 1. Betalningsströmmar i den svenska finansiella infrastrukturen

Genomsnittliga belopp per dag i miljarder kronor

Källor: Riksbanken BGC AB, VPC AB, Stockholmsbörsen AB och Postgirot Bank.

Anm. De ingående beloppen för BGC, Postgirot bank, VPC garantiavvecklingen och VPC penningmarknadsavvecklingen är det dagliga genomsnittet beräknat under mars månad 2001. Det ingående beloppet för OM motsvarar summan av premier och avgifter per affär. Det är högt under sista veckan i mars eftersom det innehåller de ackumulerade likviderna för mars OMX terminer.

Under det första halvåret 2001 flöt betalningar till ett värde av i genomsnitt 455 miljarder kronor genom RIX-systemet varje dag. Detta motsvarar en femtedel av Sveriges BNP. De bakomliggande transaktionerna motsvarar mycket större bruttobelopp eftersom de svenska clearinghusen kvittar utbetalningar mot inbetalningar för sina kunders räkning. Det resulterande nettobeloppet avvecklas sedan i RIX-systemet. Det framgår av figur 1 att värdet av transaktionerna varierar kraftigt mellan de olika delarna av den finansiella infrastrukturen.

Tabellbilaga

Kreditinstitutens utlåning till allmänheten

Miljarder kronor	Totalt	Banker	Bostadsinstitut	Övriga kreditmarknadsföretag
<i>1997</i>				
mars	1 953	740	1 017	196
juni	1 995	772	1 019	204
september	2 027	806	1 016	206
december	2 051	828	1 008	214
<i>1998</i>				
mars	2 096	869	1 007	220
juni	2 155	922	1 006	226
september	2 155	910	1 010	235
december	2 190	925	1 017	248
<i>1999</i>				
mars	2 224	952	1 018	254
juni	2 254	972	1 026	255
september	2 264	971	1 033	260
december	2 313	999	1 050	265
<i>2000</i>				
mars	2 372	1 055	1 058	259
juni	2 399	1 076	1 057	265
september	2 468	1 131	1 062	276
december	2 523	1 170	1 070	284
<i>2001</i>				
mars	2 628	1 244	1 085	299
juni	2 701	1 293	1 101	308

Källa: Riksbanken. Anm. 2001 avser juni

Finansinstitutens balansslutning och marknadsandelar

December 2000	Balansslutning Miljarder kronor	Marknadsandel Procent
Banker	2 948	41
Bostadsinstitut	1 170	16
Övriga kreditmarknadsbolag	463	6
Försäkringsbolag	1 828	25
Värdepappersbolag	46	1
1-4 AP-fonderna	716	10
Totalt	7 171	-
Värdepappersfonder	768	-

Källa: Riksbanken, SCB och Årsredovisningar

Bankernas balansomslutning och marknadsandelar

December 2000	Balansomslutning Miljarder kronor	Marknadsandel Procent
Bankaktiebolag	2 706	92
SEB	653	22
Nordbanken (numera Nordea Sverige)	469	16
Handelsbanken	915	31
FöreningsSparbanken	497	17
Övriga svenskägda	150	5
Utländska banker	207	7
Döttrar	22	1
Filialer	185	6
Sparbanker	57	2
Totalt	2 948	100

Källa: Riksbanken

Bankernas tillgångar

	Miljarder kronor
Utlåning till svensk allmänhet	845
Utlåning till utländsk allmänhet	325
Utländska banker	380
Svenska finansinstitut	477
Räntebärande papper	384
Övrigt	537
Totalt	2 948

Källa: Riksbanken

Bankernas skulder

	Miljarder kronor
Inlåning från svensk allmänhet	841
Inlåning från utländsk allmänhet	255
Utländska banker	587
Svenska finansinstitut	240
Emitterade värdepapper	421
Övrigt	500
Eget kapital	105
Totalt	2 948

Källa: Riksbanken

Bankernas utlåning till och inlåning från allmänheten

Utlåning Miljarder kronor	Icke-finansiella företag	Hushåll	Kommuner	Utlandet	Övriga inkl. restpost	Totalt
1997	399	196	29	195	22	842
1998	447	208	28	239	19	941
1999	495	226	35	246	13	1 016
2000	551	259	32	325	21	1 189
2001	626	265	32	363	26	1 312

Inlåning Miljarder kronor	Icke-finansiella företag	Hushåll	Kommuner	Utlandet	Övriga inkl. restpost	Totalt
1997	262	406	23	169	61	920
1998	271	425	22	169	60	947
1999	313	427	20	141	69	970
2000	352	414	16	255	79	1 117
2001	359	444	18	252	74	1 147

Källa: Riksbanken. Anm. 2001 avser juni

Bankernas genomsnittliga in- och utlåningsränta samt statsskuldväxelränta

Procent	Utlåningsränta	Inlåningsränta	Statsskuldväxelränta 6 mån
1997-12-31	7,01	2,5	4,62
1998-03-31	6,87	2,46	4,61
1998-06-30	6,63	2,44	4,11
1998-09-30	6,38	2,37	4,19
1998-12-31	5,94	1,91	3,49
1999-03-31	5,47	1,57	2,95
1999-06-30	5,27	1,34	3,09
1999-09-30	5,23	1,34	3,44
1999-12-31	5,53	1,65	3,78
2000-03-31	5,76	2,02	4,21
2000-06-30	5,71	2,04	4,07
2000-09-30	5,79	2,01	4,09
2000-12-31	5,82	2,15	4,23
2001-03-31	5,8	2,17	3,94
2001-06-30	5,84	2,26	4,45

Källa: Riksbanken

Bostadsinstitutens balansomslutning och marknadsandelar vid utgången av 2000

December 2000	Miljarder kronor	Procent
AB Spintab	332	28
Stadshypotek AB	314	27
Nordbanken Hypotek	170	15
SBAB	151	13
S E B BoLån	118	10
Handelsbanken Hypotek	53	5
Venantius AB	25	2
Konungariket Sveriges stadshypotekskassa	7	0,6
Bofab	0,8	0,1
Bokredit i Sverige AB	0,4	4,04
Totalt	1 170	100

Källa: Riksbanken

Bostadsinstitutens utlåning till allmänheten

Miljarder kronor	1997	1998	1999	2000	2001
Småhus	439	463	499	511	534
Flerbostadshus	471	443	428	418	419
Affärs- och kontorshus	32	35	35	37	39
Bostadsrätter	29	33	44	58	70
Övriga	35	41	42	44	38
Totalt	1 006	1 015	1 048	1 068	1 099

Källa: Riksbanken. Anm. 2001 avser juni

Bostadsinstitutens upplåning

Miljarder kronor	1997	1998	1999	2000	2001
Certifikat	131	66	115	131	132
Obligationer	712	762	708	634	621
Annan upplåning	196	167	141	188	238
Totalt	1 039	994	964	953	991

Källa: Riksbanken. Anm. 2001 avser juni

Emittenter och placerare på räntemarknaden

Emittenter Miljarder kronor	Staten	Bostads- institut	Banker	Övriga kredit- marknadsföretag	Företag och kommuner	Totalt
1997	949	717	60	62	112	1 900
1998	1 039	712	66	56	141	2 014
1999	1 046	679	80	56	166	2 027
2000	990	584	58	56	191	1 879

Placerare Miljarder kronor	AP-fonden	Försäkrings- bolag	Banker	Utlandet	Företag och övriga	Totalt
1997	472	435	254	256	482	1 900
1998	451	481	346	289	447	2 014
1999	421	520	281	271	534	2 027
2000	405	500	277	231	466	1 879

Källa: Årsredovisningar, SCB och Riksbanken